



Slovenska
filharmonija

FKK

FKK 5

Sezona 2022/23

Iskro, iskrivo

FKK 5 Sezona 2022/23

1. in 2. junij 2023 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Iskro, iskrivo

**Orkester
Slovenske
filharmonije**

Giedrė Šlekytė
dirigentka

Jiyoon Lee
violina

Ana Dolžan
koncertna mojstrica



Richard Strauss (1864–1949)

Vesele potegavščine Tilla Eulenspiegla, op. 28

Antonin Dvořák (1841–1904)

Koncert za violino in orkester v a-molu, op. 53

Allegro ma non troppo

Adagio ma non troppo

Finale: Allegro giocoso ma non troppo

Marko Mihevc (1957)

Zgodbe iz davnine*

Nevihta

Jutranja rosa

Nagajivci

Noriško srebro

Ples s tisočerimi zlatimi kovanci

Sarme

Igor Stravinski (1882–1971)

Ognjeni ptič, baletna suita (različica iz 1919)

* Novo delo

Richard Strauss

Richard Strauss je v svojem ustvarjalnem življenju pozornost jasno namenjal trem zvrstem, ki se napajajo pri literaturi in izražajo željo po spregovarjanju. Vse življenje je ustvarjal samospeve, ki so bili najpogosteje posvečeni bodisi pevcem znotraj skladateljevega intimnega kroga prijateljev bodisi ženi, sopranistki Pauline, poleg tega pa je Strauss prvo polovico svojega ustvarjalnega življenja posvetil simfoničnim pesnitvam, medtem ko drugo polovico operi. V simfoničnih pesnitvah se je naslonil na Lisztov zgled, saj je svoje kompozicije v tej obliki, ki je cvetela v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja, razumel kot predstavitev glasbeno-poetičnih vsebin, ki jih ni mogoče verbalizirati, pač pa jih je mogoče razumeti zgolj prek glasbe.

Čeprav je Strauss zaslovel in dosegel svoj prvi vrhunec s simfoničnimi pesnitvami, se je v dramatičnem žanru opere preizkusil že zelo zgodaj z *Guntram*, vendar se je v tem opernem prvencu, za katerega je sam napisal libreto, izkazal tako vsebinsko kot kompozicijsko še preveč v Wagnerjevih sponah. Ko je komponiral simfonične pesnitve, so njegova dela postajala bistveno daljša (*Junakova zgodba* je skoraj trikrat daljša od *Don Juana*), povečala pa se je tudi velikost orkestra in intenzivnost tonskega slikanja. Toda Strauss opere ni popolnoma izločil iz svojega sistema. Odločil se je komponirati enodejanko na tematiko Tilla Eulenspiegla, literarnega lika iz nizkonemškega ljudskega izročila, ki je znan po svoji duhovitosti in humorju, s katerim osmeši vsakogar, ki mu prekriža pot. Napisal

je osnutek besedila, a potem opero zavrgel zaradi simfonične pesnitve, ki sodeč po njegovih programskih opombah temelji na drugačnem scenariju.

Straussova ideja je bila, da mora biti glasba, ne glede na to, ali ima delo program ali ne, najprej notranje organizirana, kar nam skladatelj dokazuje s svojimi simfoničnimi pesnitvami, ki v dramaturškem loku sicer sledijo zunanjim vsebinam, vendar je Strauss formo domislil na osnovi tradicionalnih formalnih vzorcev. Tako je simfonična pesnitev **Vesele potegavščine Tilla Eulenspiegla, op. 28** (1895) v resnici napisana v obliki rondoja, v katerem se glavni temi, ki predstavljata naslovnega junaka, večkrat v spremenjeni obliki ponovita. Strauss je pozneje strukturo opisal kot »razširitev oblike rondoja skozi poetično vsebino«. Zdi se, da je glede na libertinske lastnosti mladega Eulenspiegla in epizodično naravo dela rondo bistveno primernejši model, kot bi bila opera. Skladba je, tako kot sam literarni lik, izrazito barvita in navihana. Glasba spremlja Eulenspiegla, ki jezdi konja po tržnici, uničuje blago, se norčuje iz stroge tevtonske duhovščine (ki jo predstavljajo viole), koketira in zasleduje dekleta (ljubezenska tema je dana prvi violini) in se norčuje iz resnih akademikov (ki jih predstavljajo fagoti). Vrhuncu sledi pogrebna koračnica, kajti zgodba se konča z ujetjem, sojenjem in usmrtitvijo naslovnega junaka zaradi bogokletja.

Orkestrski opus **Antonína Dvořáka** je zgovoren dokument kompozicijske razvojne poti orkestrske glasbe 19. stoletja. Njegovo orkestrsko ustvarjanje zaobjema devet simfonij,

Antonin Dvořák

vrsto simfoničnih pesnitev, variacij, rapsodij, serenad, koncertnih uvertur, koncertov, koncertantnih skladb in plesov. Čeprav je bil Dvořák instrumentalist, ki je nastopal v javnosti, in se je razmeroma zgodaj posvetil koncertu, saj je napisal enega za violončelo že leta 1865, se je s tem žanrom poredko ukvarjal. 11 let kasneje je napisal svojo drugo kompozicijo v tej obliki, koncert za klavir in orkester, nato pa še po en koncert za violino in violončelo.

Dvořák je v določenem obdobju svojega ustvarjalnega življenja po manjših spodrsljajih, predvsem na področju glasbenega gledališča, zelo kritično presodil dotedanja dela in začel iskati nove usmeritve. Uničil je mnoga dela, ki so nastala med letoma 1866 in 1871, torej v času, ki ga je kasneje opisal kot svoje »noro obdobje«, in znova začel številčiti svoj opus. Njegove skladbe so se zaznavno oddaljile od sodobnega nemškega vpliva ter se usmerile k novemu klasicizmu, močno zaznamovanemu s slovansko folkloro, ki jo je posebej preučeval. Njegov **Koncert za violino in orkester v a-molu, op. 53** (1879) velja za eno izmed mojstrov in njegovega t. i. slovanskega obdobja in je danes eno najbolj priljubljenih ter največkrat izvajanih Dvořákovih del, kot tudi nepogrešljiv del violinskega repertoarja. Koncert je nastal v neposredni bližini njegovega prvega sklopa *Slovanskih plesov, Češke suite, Slovanskih rapsodij* in *Šeste simfonije v D-duru*, s katerimi si deli jasen vpliv ljudske glasbe češkega nacionalnega idioma, ki pa ni nikoli dosledno citirana, temveč postavljena kot

izhodiščni navdih za melodijsko oblikovanje in harmonsko strukturo glasbe.

Koncert za violino in orkester je, tako kot preostali Dvořákovski koncerti, simfoniziranega tipa, ki namesto virtuoznosti solista postavlja v ospredje bogat in barvit orkestrski zvok ter obsežno obdelavo tematskega gradiva. V temeljni zasnovi delo ohranja tradicionalno obliko treh stavkov, od katerih sta oklepajoča stavka v hitrejšem tempu, srednji pa je počasen in liričen. Nekoliko izven kalupa, zlasti v kontekstu skladateljevega opusa, je zamisel o povezavi prvega in drugega stavka ter nekoliko dvoumno sonatno oblikovan prvi stavek. Skladba tudi ne vsebuje tradicionalne virtuozne solistične kadence. Tretji, rondojsko oblikovan stavek, je ena najbolj dovršenih skladateljevih stilizacij ljudskega plesa in vsebuje vrsto izjemnih orkestrskih zvočnih učinkov.

Skladatelj orkestralne in vokalno-instrumentalne glasbe ter pedagog **Marko Mihevc** spada med plodovitejše slovenske skladatelje srednje generacije in velja za enega najvidnejših slovenskih skladateljev simfoničnih pesnitev novejšega časa. Na Akademiji za glasbo v Ljubljani je leta 1980 v razredu Alojza Srebotnjaka končal študij kompozicije, leta 1986 pa študij dirigiranja pri Antonu Nanutu. Nato se je izpopolnjeval na Dunaju, kjer je obiskoval visoko šolo za glasbo in Inštitut za glasbeno analizo, kjer je magistriral. Od leta 1995 deluje kot profesor kompozicije na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Mihevčeva glasba je pogosto zasnovana programsko, kjer gre predvsem za dramatski impulz in premišljen koncept uporabe glasbenih

elementov, ki se pojavljajo v večplastnih oblikah. Skladateljevo zanimanje za glasbo orientalskih kultur je opazno v njegovi uporabi besedil Stare in Nove zaveze ter modusov, značilnih za orientalsko tradicijo. Njegove skladbe so pogosto na programu v Berlinu, kjer izvajajo njegove vsakoletne simfonične novitete, njegova orkestrska glasba pa ima svoj odmev tudi v Anatoliji in Istanbulu, kjer je bila v zadnjih letih v ospredju daljša suita za orkester z naslovom *Orient ekspres*.

Koncertna suita **Zgodbe iz davnine** v svoji programski zasnovi skriva sanjske slike prizorov iz preteklosti. V prvem delu z naslovom *Nevihta* zaveje piš vetra, ki prerašča v nevihto in grmenje. V dialogu med godali in harfo padejo še zadnje kaplje, nato pridejo na plano tri dekleta, ki od radosti zaplešejo ples, igrivosti sestavljenih ritmov pa se pridruži odgovor v godalih, ki so obarvana z rogovi. V drugem stavku, *Jutranja rosa*, se dvigne jutranja megla in skozi kapljice posijejo zlati žarki, ko melodije angleškega roga začnejo dopolnjevati pihala in godala. Na vrhuncu nastopi do pet kontrapunktičnih linij, ki se nato razpletejo in vrnejo v odmev viharja. Tretji del z naslovom *Nagajivci* sloni na spopadu »resnih« in »nagajivih« idej, namreč pojavi se preprosta melodija, ki ji »nagajajo« pihala, medtem ko se na sredini stavka pridružijo še tolkala. Naslednji prizor iz davnine se dogaja v Noricumu, kjer kolona Keltov, ki jo predstavlja bobnanje in piskanje, prenaša srebrni zaklad. Kontrast prejšnjemu stavku je prizor orientalskega

plesa, kjer se glasba prepušča mehki plesnih gibov. V zadnjem stavku, *Sarme*, skupina godcev na poroki ubere vražji tempo, ki zahteva izredno virtuoznost, nato ob strani plesišča prijetno zadiši po ognjeno začinjenih sarmah.

Igor Stravinski je eden najbolj izvajanih, vplivnih in večplastnih skladateljev 20. stoletja. Njegov ustvarjalni opus se dotakne skoraj vseh pomembnih tendenc v glasbi tega obdobja, od neonacionalizma zgodnjih baletov, neoklasicizma med letoma 1920 in 1951 ter študija stare glasbe, ki je bil podlaga za dela s sredine stoletja, do zelo osebne interpretacije dvanajsttonske kompozicijske tehnike v njegovem zadnjem desetletju. Čeprav je veliko potoval in črpal ter aludirал na glasbo svojega okolja, ni nikoli izgubil stika s svojim ruskim poreklom – tudi potem, ko je prenehal skladati s prepoznavnimi ruskimi snovmi ali v zaznavno slovanskem idiomu.

Približno do druge polovice 19. stoletja je bila vloga glasbe v baletu drugotnega pomena, kajti glavni poudarek je bil na plesu, medtem ko je bila glasba preprosto kompilacija različnih plesnih melodij. Pisanje baletne glasbe je bilo včasih predvsem delo glasbenih obrtnikov, ne pa mojstrov, zato so redki veliki skladatelji posegali vanj. Zgodnje 20. stoletje predstavlja čas, ko se prvič v sprednje umetniške vrste postavi balet, avtonomno glasbo za balet na začetku 20. stoletja pa se razume kot nadaljevalca tradicije simfonične pesnitve. Za njegov

Igor Stravinski

preporod je v veliki meri zaslužen ruski impresarij Sergej Djagilev, ki je dosegel, da je ruska oligarhija pričela finančno podpirati predstavljanje ruske umetnosti v tujini. Djagilev je avtorja glasbe, ki bo prinašala okus po ruski folklorni avtentiki, iskal med učenci Nikolaja Rimskega-Korsakova, nesporne avtoritete med ruskimi skladatelji, ki so se že v 19. stoletju zavezali ruskemu ljudskemu izročilu.

Sodelovanje je sprejel nadobudni Stravinski, ki se je v svojem prvem baletu **Ognjeni ptič** neposredno navezal na izročilo svojega učitelja. To se kaže zlasti v jasni bipolarnosti glasbenega portretiranja baletnih protagonistov, kar pomeni, da je za človeške like uporabljen diatonični material, pogosto izpeljan iz ljudskega gradiva, nadnaravna bitja pa so povezana s serijo terc, ki izhajajo iz oktatske lestvice, sestavljene iz zaporednega nizanja poltonov in celih tonov. Spektakularen uspeh tega prvega v dolgem nizu baletnih naročil Djagileva, ki je Stravinskega čez noč spremenila v zvezdnika, prikrije dejstvo, da je glasba povsem tradicionalno zasnovana. Logika skladbe je premočrtna, saj je harmonski material skoraj dosledno razvit iz gradiva terc, glasba se razvija s pomočjo kontrapunktičnih manipulacij glavnih motivov, formalno pa prevladujejo kratke fraze, dolge po štiri takte. *Ognjeni ptič* se od tradicije mestoma odmika izključno zaradi osupljivih orkestrskih barv in efektov, ki izkazujejo, kako hitro je skladatelj popolnoma asimiliral razkošno romantično orkestrsko paleto svojega učitelja.

Jan Prepadnik

Prodaja abonmajev 23|24

Od 1. junija do 14. julija 2023

Vsak delavnik od 11. do 13.
in od 15. do 17. ure
v Slovenski filharmoniji
Kongresni trg 10, Ljubljana

FKK Filharmonični klasični koncerti
Za uglajene

Same mogočne skladbe
Za velikopotezne SMS

VIP Vokalno-instrumentalni program
Za vsakega nekaj

Pretežno vokalni cikel
Za izbrane PVC

SOS Sodobne orkestrske skladbe
Za drzne

Družinski abonma!
Gremo v naravo! DA!

**Možnost
spletnega
nakupa!**



T +386 1 24 10 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si



Slovenska
filharmonija

Glasbena galerija

Giedrė Šlekytė

dirigenta



Foto: Theresa Pewal

Giedrė Šlekytė se je rodila v Litvi, kjer je z glasbenim izobraževanjem začela na Državni šoli za umetnost Mikalojausa Konstantina Čiurlionia v Vilni. Študij dirigiranja je kasneje nadaljevala na Univerzi za glasbo in uprizoritveno umetnost v Gradcu, na Akademiji za glasbo in gledališče v Leipzigu ter na Univerzi za umetnost v Zürichu.

Pogosto iskana mlada dirigenta je sodelovala že s številnimi uveljavljenimi orkestri, kot so Münchenski filharmoniki, Dunajski simfoniki, Orkester Koncertne hiše iz Berlina, Filharmonični radijski orkester iz Francije, Litvanski državni simfonični orkester, salzburški Orkester Mozarteum, Luksemburški filharmonični orkester in mnogi drugi. Leta 2019 je uspešno debitirala z Brucknerjevim orkestrom v Linzu, kjer je od sezone 2021/22 prva gostujoča dirigenta.

Po vlogi prve kapelnice v Celovcu med letoma 2016 in 2018 je bila povabljena k številnim opernim produkcijam v Frankfurtški operi (*Pogovori karmeličank*), Berlinski komični operi (*Katja Kabanova*), Bavarski državni operi (*Nezvestoba in razočaranje*), Operi v Leipzigu (*Ljubezenski napoj*, *Sneguljčica*) in drugod.

V letošnji sezoni je prejela številne pohvale za vodenje nove uprizoritve opere Leoša Janáčka *Lisička zvitorepka* v gledališču Theater an der Wein, ki jo je pripravil Stefan Herheim. Hkrati bo pod njeno taktirko izvedena opera Alexandra Zemlinskega *Obleka naredi človeka* v Narodnem gledališču v Pragi. Od leta 2021 je glasbena asistentka Vladimirja Jurowskega, glasbenega direktorja Bavarske državne opere, s katerim bo vodila operi *Beg iz Seraja* in *Hamlet*. Občasno sodeluje še s Simfoničnim orkestrom iz Berna, Orkestrom Jugozahodnonemškega radia, ansamblom Boulez iz Berlina, Orkestrom Nemške opere v Berlinu, Orkestrom Slovenske filharmonije ter mnogimi drugimi.

Jiyoon Lee

violinistka



Foto: Nikolaj Lund

Jiyoon Lee, prva koncertna mojstrica orkestra Staatskapelle Berlin, si hitro pridobiva mednarodni ugled kot vzhajajoča mlada umetnica, ki jo hvalijo zaradi njene briljantne virtuoznosti in strastnega, po mnenju revije BBC Music »bogatega, tekočega in energičnega igranja«.

Je prvonagrajenka Mednarodnega violinskega tekmovanja Carla Nielsena 2016 in Mednarodnega violinskega tekmovanja Davida Oistrakha 2013. Med nedavnimi dosežki so nastopi z orkestrom Staatskapelle Berlin, Orkestrom Philharmonia, Belgijskim nacionalnim orkestrom, Orkestrom Valencije, Estonskim nacionalnim simfoničnim orkestrom, Švedskim komornim orkestrom, Simfoničnim orkestrom mesta Odense, Slovaško in Seulsko filharmonijo ter sodelovanja z mnogimi

priznanimi dirigenti, kot so Daniel Barenboim, Marin Alsop, Osmo Vänskä, Nikolaj Szeps-Znajder in drugi.

Leta 2018 si je njen debitantski posnetek Nielsenovih in Korngoldovih violinskih koncertov prislužil številne pozitivne kritike, pet zvezdic ter bil hkrati imenovan za »izbor urednika« revij BBC Music in Gramophone. Njen naslednji album *Mythes* z violinskimi dueti Szymanowskega, Bartoka, Stravinskega in Ravela je revija Gramophone opisala kot »še eno odlično Leejino ploščo, ki utrjuje njen rastoči ugled ter jo označuje kot glasbenico, ki jo je treba spremljati v prihodnosti«.

Jiyeon Lee je tudi predana komorna glasbenica in se redno udeležuje glasbenih festivalov po vsem svetu, med njimi so festivali Verbier, Tanglewood in Kronberg, Festival komorne glasbe v Hamburgu ter Schubertiada v Schwarzenbergu. Poleg tega nastopa na številnih koncertih kot gostujoča vodja Ansambla Boulez v Berlinu z izjemnimi umetniki, kot so Zubin Mehta, sir Antonio Pappano, François-Xavier Roth, Jörg Widmann in Daniel Barenboim.

Rodila se je leta 1992 v Seulu in svojo kariero začela pri zgodnjih štirih letih. Študirala je na Korejski nacionalni univerzi za umetnost in pri Kolji Blacherju na Visoki šoli za glasbo Hannsa Eislerja v Berlinu. Igra na stradivarko »Circle« iz leta 1701, ki ji jo je velikodušno posodil evropski pokrovitelj.



Filharmonična hit parada

na ljubljanski tržnici

3. junij 2023 ob 9.30

10. junij 2023 ob 9.30

Preživite sobotno dopoldne na tržnici
v družbi filharmonikov ter napolnite košare
s svežimi dobrotami in abonmaji.

V primeru dežja dogodek odpade.



Skenirajte QR kodo in si oglejte,
kako je to izgledalo lani.

Delite video na Instagramu, označite
@slofilharmonija in sodelujte v nagradni igri!

Nagrajence bomo izžrebali **10. junija 2023**
na *Filharmonični hit paradi*.



Slovenska
filharmonija



Foto: Darja Stravs Tisu



Foto: Darja Stravs Tisu



Foto: Darja Stravs Tisu

Junij 2023

VIP 5

Med zemljo in nebom

9. junij 2023 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor in Orkester Slovenske filharmonije

Risto Joost, dirigent

Nina Dominko, sopran

Nuška Drašček, mezzosopran

Martin Sušnik, tenor

Domen Križaj, bariton

Spored:

Wolfgang Amadeus Mozart:

Simfonija št. 41 v C-duru, K. 551

Maša v c-molu, K. 427

SMS 6

Hvalnica

15. in 16. junij 2023 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Marko Letonja, dirigent

Spored:

György Ligeti: Lontano

Lojze Lebič: Cantico II, glasba za orkester

Béla Bartók: Koncert za orkester v f-molu



 **europlakat**

SiolNET.

 **DRUŽINA**

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 5
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič
Avtor spremne besede: Jan Prepadnik
Jezikovni pregled: Tanja Svenšek
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, junij 2023

Redakcija koncertnega lista je bila končana
29. maja 2023.

ISSN 2350-5117



**Slovenska
filharmonija**



Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum



@slofilharmonija

**Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10

1000 Ljubljana

T +386 1 2410 800

E info@filharmonija.si

www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.